

Naisten alkoholin käytön muutoksista 1970-luvulla

Eeva-Liisa Ylälahti

Suomalaisten naisten alkoholin käytöstä on toistaiseksi olemassa varsin vähän tietoja.¹ Aina viime vuosikymmenelle saakka tutkimus on kohdistunut lähinnä miehiin. Tätä on perusteltu sillä, että naiset eivät juo paljoakaan ja että sellaista, mitä ei tapahdu, ei kannata tutkia. Tutkimuksen suuntautuminen on aiheuttanut sen, etteivät sukupuolten väliset alkoholin käytön erot ole juuri-kaan ilmenneet tehdyistä tutkimuksista. Myös naisten alkoholin käytössä tapahtuneita muutoksia on osittain vaikeaa ja jopa mahdotonta tutkia. Vielä vuosien 1968—1969 kulutustutkimuksenkin haastateltavissa oli miehiä kolminkertainen määrä naisiin verrattuna, ja vasta vuoden 1976 juomatapatutkimuksessa oli molempien sukupuolten edustus tasavertainen (Mäkelä 1971; Simpura 1977). Juomatapatutkimuksen tulokset arkikokemusten tukena ovatkin pakottaneet huomaamaan paitsi sen, että useimmat naiset juovat, myös sen että heidän alkoholin käyttöään kannattaa tutkia.

Seuraavassa esittämäni tiedot perustuvat pro gradu -tutkielmani — Naisten alkoholinkäytön muutoksista 1970-luvulla — tuloksiin (Ylälahti 1980). Tutkielman aineistoina ovat Klaus Mäkelän vuosien 1968—1969 kulutustutkimuksen ja Jussi

Simpuran vuoden 1976 juomatapatutkimuksen perusaineistot.² Naisten alkoholin käytön tutkimisen kannalta nämä aineistot ovat joiltakin osin puutteellisia vuoden 1968 aineiston naisten ”aliedustuksen” lisäksi. Esimerkiksi naisten alkoholin käyttöä ammattiryhmittäin ei voitu tutkia, osin käytetyn ammattiluokituksen vuoksi, osin siksi, että haastateltavia naisia oli liian vähän vuoden 1968 aineistossa. Mielenkiintoinen vertailu kodissa ja kodin ulkopuolella työskentelevien naisten alkoholin käytön välillä ei myöskään onnistunut. Edelleen on naisten alkoholin käytön ja tulojen välisen yhteyden selvittäminen jäänyt pintapuoliseksi. Naisten alkoholin käytön selvittämisessä on vielä paljon tehtävää.

Tärkeimpiä alkoholin käytössä tapahtuneita muutoksia 1960-luvun lopulta 1970-luvun puoliväliin on paitsi kulutettujen määrien lisääntyminen, myös naisten luopuminen raittiudesta. Suomessa juotiin 2,88 litraa sataprosenttista alkoholia henkeä kohti laskettuna vuonna 1968 ja vastaavasti 6,31 litraa vuonna 1976. Kun vuonna 1968 oli 15 vuotta täyttäneestä väestöstä raittiita naisia 43 %, heitä oli vuonna 1976 enää vain 20 %. Raittiita miehiä oli vastaavasti vuonna 1968 14 % ja vuonna 1976 9 % (Mäkelä 1973; Simpura

¹ Kuusi 1948 & 1956; Allardt 1957; Mäkelä 1971; Kiviranta 1976; Simpura 1978 a & 1978 b; Sulkunen 1979.

² Kulutustutkimuksesta olen käyttänyt tietoja vuodelta 1968. Tuolloin haastateltiin 1 370:tä miestä ja 453:a naista. Juomatapatutkimuksessa haastateltiin 1 393:a miestä ja 1 442:ta naista. Näiden tutkimusten otokset kattoivat koko maan 15—69-vuotiaan väestön ja vastausprosentit olivat

yli 90:n. Hyvän perustan näiden tutkimusten tuloksien vertailulle antaa se, että juomatapatutkimus suunniteltiin vertailukelpoiseksi kulutustutkimuksen kanssa. Näytteiden valintaa, tutkimusten vertailukelpoisuutta, kulutuksen mittaamista ja tulosten luotettavuutta on selostettu näiden tutkimusten yhteydessä (Mäkelä 1969 & 1971; Simpura 1977 & 1978 a). Tässä käytettyjen mittareiden ja luokitusten määrittelyt on selostettu pro gradu -tutkielmassani.

1978 b). Seuraavassa pyrin tarkentamaan naisten alkoholin käytön muutoksia vuodesta 1968 vuoteen 1976 ja samalla tarkastelemaan, millainen on sukupuolten välinen alkoholin käytön ero tapahtuneen muutoksen jälkeen. Eri väestöryhmien juomistapojen muutoksia tarkastellaan suhteessa eräisiin taustamuuttujiin. Selitettävänä muuttujina ovat juomistapoja luonnehtivat piirteet, selittävinä muuttujina haastateltavien ikä, koulutus, asuinpaikka, siviilisääty ja tulot. Juomistapoja luonnehditaan raittiuden ja käytön, säännöllisen käytön, vuosi- ja humalakulutuksen avulla. Käyttäjiä ovat ne, jotka ovat nauttineet jotakin alkoholijuomaa haastattelua edeltäneiden 12 kuukauden aikana, ja raittiita ovat ne, jotka eivät ole tänä aikana nauttineet mitään alkoholijuomaa. Säännöllisesti eli vähintään kerran viikossa alkoholia käyttävien osuudet ilmaisevat käyttäjistä ne ryhmät, joille alkoholin käyttö on tavanomaisempaa ja olennainen osa vapaa-ajan viettoa, erotukseksi niistä, jotka käyttävät alkoholia harvoin ja yleensä vain erityisissä tilanteissa (esim. juhlat, merkkipäivät ja vierailut). Kulutetut määrät eli arvioitu vuosikulutus ja humalakulutus kuvaavat alkoholin kulutuksen jakautumista käyttäjien kesken. Vuosikulutus on kokoava mittari, jonka avulla saadaan yleinen käsitys alkoholin kulutuksesta. Samalla se antaa tietynlaisen perustan, josta käsin juomatapojen muutosta voidaan tarkentaa. Vuosikulutuksen vaihtelut eivät ilmaise, ovatko juomatavat muuttuneet entistä rajummiksi vai hillitymmiksi. Tarvitaan vielä tietoja humalakulutuksesta. Humalakulutukseksi on laskettu kaikki alkoholi, joka on nautittu yli yhden promillen veren alkoholipitoisuuteen johtaneessa juomistilanteessa (Mäkelä 1971, 11–12).

Nuoret juovat eniten

Vuonna 1968 naisten alkoholin käyttö oli sitä vähäisempää, mitä vanhempia he olivat. Tutkittuna aikana lisääntyi kaiken ikäisten naisten alkoholin käyttö, mutta

huomattavin lisäys keskittyi 15–34-vuotiaisiin. Vuonna 1976 niin miesten kuin naistenkin alkoholin käyttö oli sitä vähäisempää, mitä vanhempia he olivat. Mutta kun miehillä alkoholin käyttö oli vasta vanhimmassa ikäryhmässä vähäisempää kuin muissa, alkoi naisten alkoholin käyttö vähentyä jo 35 ikävuodesta alkaen (kuvio 1).

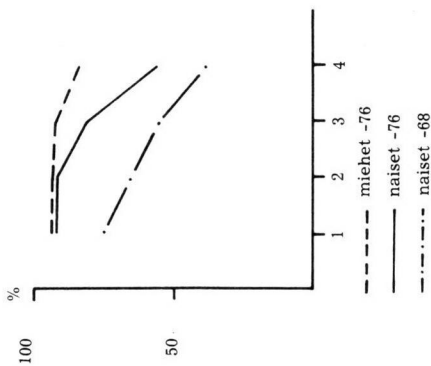
Naisten alkoholin käyttö keskittyy 15–34-vuotiaisiin. He kuluttivat reilut kaksi kolmannesta kaikesta naisten nauttimasta alkoholista, ja heidän humalakulutuksensa oli lähes 80 % naisten koko humalakulutuksesta. Yli kolmannes heistä oli säännöllisiä käyttäjiä. Miehistä sen sijaan yli puolet 15–54-vuotiaista oli säännöllisiä käyttäjiä ja vanhimmistakin lähes puolet. Sukupuolten väliset erot olivatkin varsin selvät kaikissa ikäryhmissä, sillä miehet joivat säännöllisemmin ja runsaammin kuin naiset. Ainoastaan raittiudessa oli 15–34-vuotiaiden naisten ero miehiin nähden hävinnyt, ja ero oli olennainen vasta kaikkein vanhimmillä.

Eri ikäryhmien alkoholinkäyttötapoihin ja niiden muutoksiin on ollut vaikuttamassa monia eri tekijöitä. Ikäryhmät eroavat toisistaan sekä elämäntilanteensa että elämänhistoriansa suhteen.

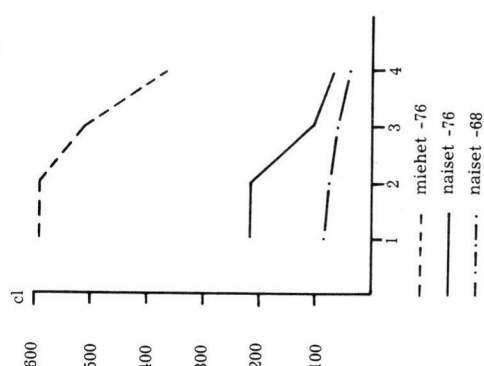
Vain harvat 15–24-vuotiaista — niin naisista kuin miehistäkin — ovat raittiita, ja he käyttävät runsaammin alkoholia kuin heitä vanhemmat. Tähän heillä on ensinnäkin elämäntilanteensa vuoksi mahdollisuuksia, tarvetta, aikaa ja rahaa, sillä rahankäyttö keskittyy vapaa-ajan kulutukseen. Tässä suhteessa eri sukupuolet eivät eroa toisistaan. Toiseksi on muistettava, että nykynuoriso on syntynyt hyvin erilaiseen yhteiskuntaan kuin heidän vanhempansa. Nuoret poikkeavat asuinympäristöltään ja kokemuksiltaan monin tavoin vanhemmistaan. Näiden nopeasti muuttuneiden elintapojen murros tapahtui pääasiassa 1960-luvulla. Tällöin myös tyttöihin ja poikiin kohdistuvat odotukset alkoivat samankaltaistua, ja tämä on saattanut heijastua alkoholin käyttöönkin. Nuoret ovat aloittaneet alkoholin käyttönsä aikana, jolloin

Kuvio 1. Ikä ja alkoholin käyttö

a) Alkoholin käyttäjät ja raittiit iän mukaisesti (käyttäjien prosentiosuudet)

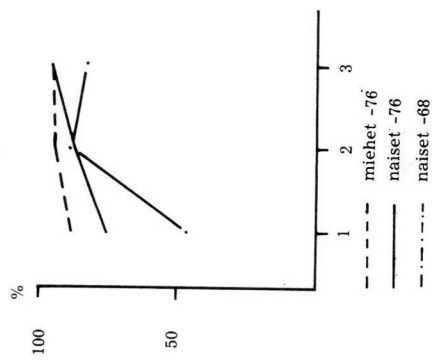
c) Arvioitu alkoholin vuosikulutus iän mukaisesti (cl absoluuttista alkoholia käyttäjää kohti)

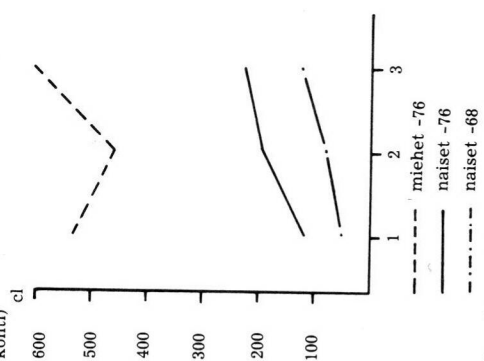
Luokitus: 1 = 15–24-vuotiaat
2 = 25–34-vuotiaat
3 = 35–54-vuotiaat
4 = 55–69-vuotiaat

Kuvio 2. Koulutus ja alkoholin käyttö

a) Alkoholin käyttäjät ja raittiit koulutusryhmittäin (käyttäjien prosentiosuudet)

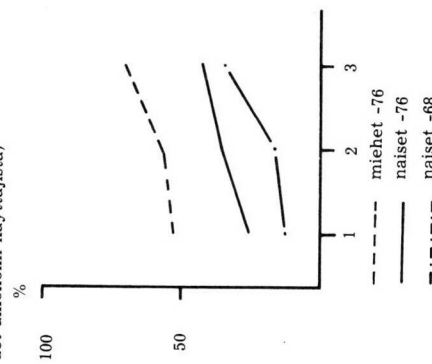

c) Arvioitu alkoholin vuosikulutus koulutusryhmittäin (cl absoluuttista alkoholia käyttäjää kohti)

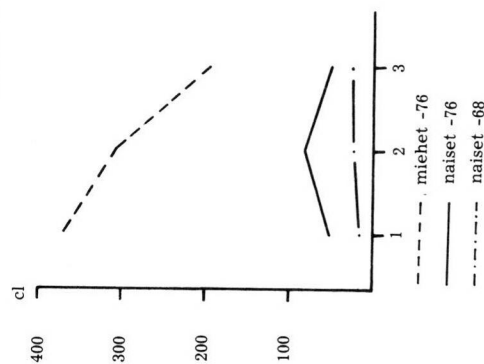

Luokitus: 1 = perusaste
2 = keskiaste
3 = yläaste

b) Alkoholin käytön säännöllisyys koulutusryhmittäin (säännöllisten käyttäjien prosentiosuudet alkoholin käyttäjästä)

d) Humalakulutuksen määrä koulutusryhmittäin (cl absoluuttista alkoholia käyttäjää kohti)

alkoholilait liberalisoitiin. Vuonna 1969 alkoholin ostoikäräjä alennettiin ja keskioluen myyntiverkosto laajeni Alkon myymälöistä elintarvikeliikkeisiin. Alkoholiala oli helpompi saada kuin aikaisemmin.

Nuoret ovat myös television ”aikalaisia”. Tiedotusvälineet luultavasti vaikuttavat heidän käsityksiinsä asioista, sillä heidän mielipiteensä ja käyttäytymismallinsa ovat vasta muovautumassa. Ne ovat luoneet myönteistä kuvaa alkoholin käytöstä. Nuoret saattavat kokea juomisen hienoksi ja tavoiteltavaksi, ja he ehkä tuntevat kuuluvansa ”aikuisten maailmaan” käyttäessään alkoholia.

Mielenkiintoista on se, että kun nuorten alkoholin käyttö on tutkittuna aikana voimakkaasti lisääntynyt, se on taas vähentynyt 1970-luvun lopulle tultaessa (Ahlström 1979). Salme Ahlströmin mukaan käytön väheneminen nuorison parissa ei välttämättä ole trendinomaista. Eikä olisi yllätys, jos käyttö taas yleistyisi 1980-luvulla.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna 25—34-vuotiaat juovat saman verran kuin 15—24-vuotiaat. Voisi olettaa 25—34-vuotiaiden käyttävän alkoholia vähemmän kuin nuorimpien; heidän ovat perheenperustamisiässä, ja heidän on jaettava aikaansa ja varojaan perheen kesken. Erityisesti naisen elämäntilanne usein muuttuu, sillä hän jää lasten vuoksi, ainakin väliaikaisesti, pois työstä. Mahdolliset elämäntavan muutokset eivät kuitenkaan näyttäneet vähentävän sen kummemmin naisten kuin miestenkaan alkoholin käyttöä.

Tämä ikäryhmä, Pekka Sulkusen ”määräksi sukupolveksi” nimittämä, sai aikaan 1960-luvulla alkaneen jyrkän alkoholin kulutuksen kasvun. He ovat maalta kaupunkiin ja uusiin ammatteihin muuttaneita. Yhteiskunnan muutosvaikutukset — nopea teollistuminen ja maataloustyöväestön väheneminen — kohdistuivat etenkin tähän sukupolveen ja muuttivat sen elämäntilannetta ratkaisevasti. Sulkunen huomauttaa, ettei vuoden 1969 alkoholilainmuutoksen merkitystä alko-

holin kulutuksen lisääjänä tule liioitella. Lainmuutos heijasti tämän sukupolven moraalisia näkemyksiä ja vaatimuksia. Vanhempien sukupolvien silmissä taas liberaalit alkoholilait tavallaan ”laillistivat” alkoholin, ja myös heidän keskuudessaan käyttö lisääntyi (Sulkunen 1979).

Taloudellinen tilanne alkaa 35—54-vuotiailla olla vakiintunut, ja mahdolliset perheen asettamat rajoitukset alkavat vähentyä. Tämä ei kuitenkaan näyttänyt lisäävän heidän alkoholin käyttöään, vaan heidän kulutuksensa laski nuoriin verrattuna. Heihin ei nopea yhteiskunnallinen muutosprosessi kohdistunut samalla tavalla kuin heitä nuorempaan sukupolveen. He ovat myös ns. raittiin sukupolven kasvatteja, joten he ovat yleensä kasvaneet kodeissa, joissa alkoholia ei ole paljoakaan käytetty.

Vuonna 1976 oli vanhimpien eli 55—69-vuotiaiden alkoholin käyttö selvästi vähäisempää kuin muiden. Vanhempien juominen saattaa vähentyä terveydellisistä — ja eläkeläisillä taloudellisista — syistä. Vanhempien ihmisten sosiaaliset kontaktit usein vähenevät ja mahdollisesti myös tilaisuudet juoda. Ympäristön odotukset ja vallitsevat normit heijastuvat alkoholin käyttöön. Vanhempien naisten juomiseen suhtaudutaan kielteisesti, ja etenkin humaltumista pidetään hyvin sopimattomana. Vanhempien miesten juomiseen suhtautuminen on sen sijaan sallivampaa.

Vanhimmat ovat ns. raitista sukupolvea. Heidän juomisensa ei ole vain vanhuuden vuoksi vähäisempää kuin muiden, vaan he ovat olleet koko ikänsä raittiimpia kuin heitä seuranneet sukupolvet. ”Raitis sukupolvi” on syntynyt kieltolain aikoihin, ja se saavutti iän, jolloin alkoholin nauttiminen yleensä aloitetaan, juuri silloin, kun alkoholin kulutus oli alhainen (Sulkunen 1979).

Naisten koulutusryhmien väliset alkoholin käytön erot ovat kaventuneet

Vuonna 1968 oli naisten alkoholin kulutus sitä säännöllisempää ja runsaampaa,

mitä koulutetumpia he olivat. Raittiita naisia oli eniten vain peruskoulutuksen saaneissa (yli 50 %) ja vähiten eli vajaat 20 % keskiasteen koulutuksen saaneissa. Tutkittuna aikana kaikkien koulutusryhmien naisten alkoholin käyttö lisääntyi. Raittiudesta luopuivat etenkin vain peruskoulutuksen saaneet naiset. Heidän keskuudessaan on kuitenkin edelleen eniten raittiita. Naisten alkoholin käytön ja säännöllisen käytön yleisyys sekä vuosikulutuksen määrä kasvavat koulutuksen lisääntyessä. Humalakulutus lisääntyi eniten keskiasteen koulutuksen saaneilla naisilla, ja heidän humalakulutuksensa on runsaampaa kuin muiden naisten (kuvio 2).

Koulutuksesta riippumatta oli miesten alkoholin kulutus runsaampaa kuin naisten. Mielenkiintoista on, että sukupuolten välinen raittiuden ero oli kadonnut pisimmälle koulutettujen keskuudessa ja että humalakulutuksen ero oli heillä suhteellisen pieni, vaikka sukupuolten välinen ero muuten oli varsin huomattava. Eniten koulutusta saaneet miehet samoin kuin naiset joivat säännöllisemmin ja runsaammin kuin muut, mutta heidän humalakulutuksensa oli vähäisempää kuin muiden.

Pisimmälle koulutetut naiset näyttävät olleen edelläkävijöitä naisten alkoholin käytössä. Tutkittuna aikana he lisäsivät alkoholin käyttöönsä vähiten. Perus- ja keskiasteenkoulutuksen saaneet naiset "kuroivat umpeen" eniten koulutettujen naisten etumatkaa. Saattaa olla, että ylimmän koulutustason naiset ovat naisista ensimmäisinä hyväksyneet ja omaksuneetkin alkoholin käytön erilaisissa tilanteissa. Tähän viittaa se, että heistä jo vuonna 1968 suuri osa oli säännöllisiä käyttäjiä, kun muiden naisten alkoholin käyttö oli hyvin satunnaista. He ovat mahdollisesti ensimmäisinä tuoneet alkoholijuomat ruokapöytään, juomaksi vierailuille kahvin lisäksi tai tilalle. Naisten uudet alkoholinkäyttötavat ovat ilmeisesti levinneet sosiaalisesti ylemmistä väestökerroksista alempiin niin kuin aikoinaan kahvin ja teen juonti.

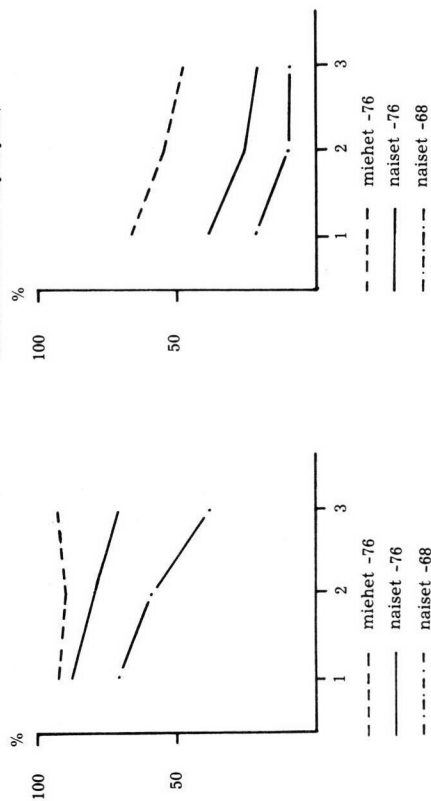
Asuinpaikan luonne vaikuttaa enemmän naisten kuin miesten alkoholin käyttöön

Naisten raittiutus on edelleen yleisintä maaseudulla siitä huolimatta, että tutkittuna aikana maaseudun naiset luopuivat yleisimmin raittiudesta. Suurissa kaupungeissa raittiita on entistä vähemmän eikä naisten raittiutus ole juurikaan yleisempää kuin miesten. Vaikka maaseudun ja suurten kaupunkien naisten välinen raittiuden ero kaventui, niin muuten erot alkoholin käytössä pikemminkin kasvoivat ja selkiytyivät. Naisten alkoholin vuosikulutus, säännöllinen käyttö ja humalakulutus lisääntyivät eniten kahdessa kaupungistuneimmassa asuinpaikkaluokassa. Naisten alkoholin käyttö oli nyt johdonmukaisesti sitä runsaampaa, mitä kaupungistuneemmalla paikkakunnalla he asuivat (kuvio 3).

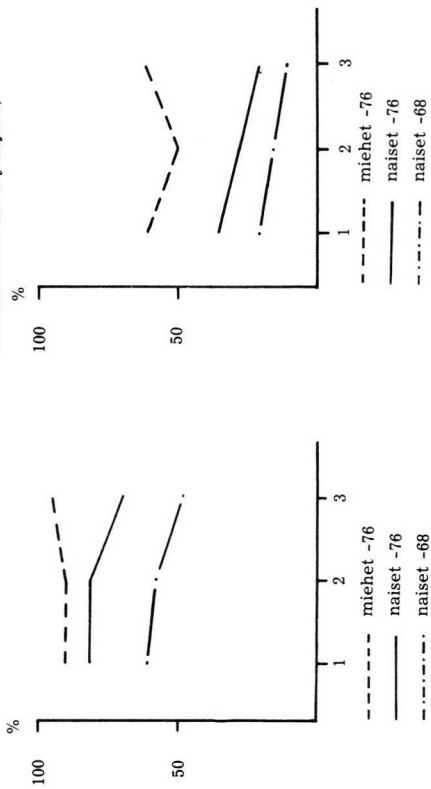
Asuinpaikasta riippumatta on miesten alkoholin käyttö runsaampaa kuin naisten. Miestenkin säännöllinen alkoholin käyttö sekä vuosi- ja humalakulutus lisääntyivät sitä mukaa, mitä kaupunkimaisemmalla paikkakunnalla he asuivat. Asuinpaikka näyttää kuitenkin vaikuttavan enemmän naisten kuin miesten alkoholin käyttöön. Alkoholin käytössä on suurten kaupunkien naisten ja maaseudun naisten välinen ero kasvanut entisestään. Saattaa olla, että maaseudun ja kaupunkien elämäntapojen erilaisuus heijastuu nimenomaan naisten alkoholin käyttöön. Maaseudun miehet ovat perinteisesti juoneet niin työn kuin juhlanakin yhteydessä, kun taas naiset ovat pidättäytyneet juomisesta. Maaseudulla ovat perhe ja karja pitäneet naisen sidoksissa kotiin. Heillä on ollut vähän "omaa aikaa". Edelleen heistä vain pienellä osalla on ollut rahaa henkilökohtaiseen kulutukseen, sillä rahaa on liikkunut vähän ja sekin yleensä isännän kautta. Kaupungeissa asuvat naiset taas ovat olleet enemmän kuin maaseudun naiset töissä kodin ulkopuolella, ja he ovat voineet paremmin päättää menemisistään ja tulemisistaan (vrt. Holmila 1979; Sulkunen 1979).

Kuvio 3. Asuinpaikka ja alkoholin käyttö

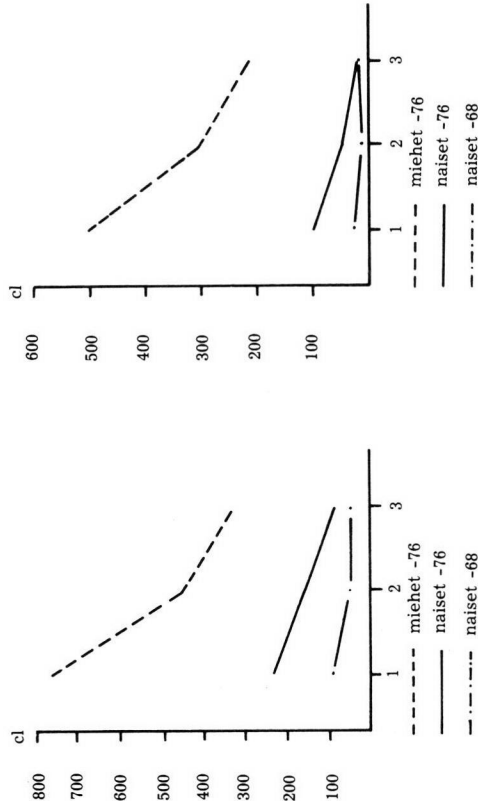
a) Alkoholin käyttäjät ja raittiit asuinpaikan mukaisesti (käyttäjien prosenttiosuudet)

b) Alkoholin käyttäjät ja raittiit siviilisäädyn mukaisesti (käyttäjien prosenttiosuudet)

c) Arvioitu alkoholin vuosikulutusta asuinpaikan mukaisesti (cl absoluuttista alkoholia käyttäjää kohti)

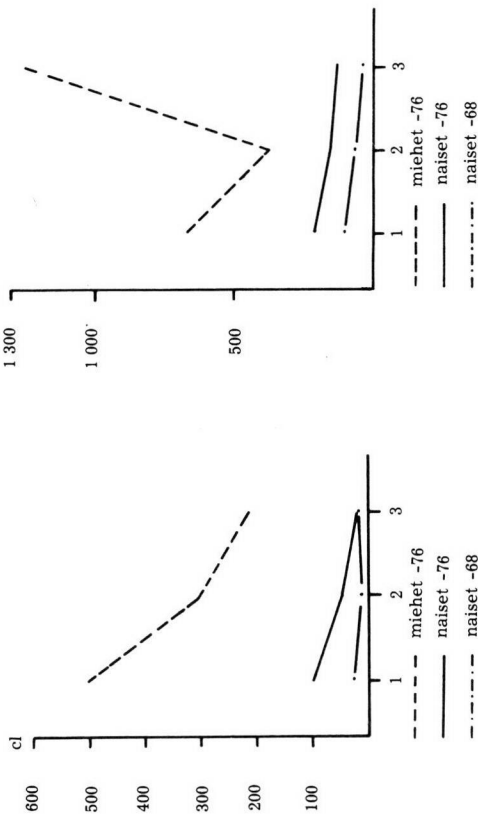

Luokitus: 1 = suuret kaupungit

2 = kaupungistuneet kunnat

3 = maaseutu

d) Humalakulutuksen määrä asuinpaikan mukaisesti (cl absoluuttista alkoholia käyttäjää kohti)

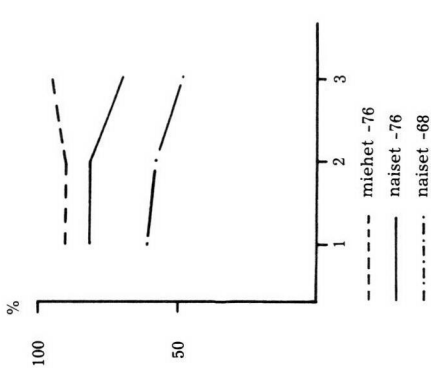
Luokitus: 1 = naimaton

2 = naimisissa

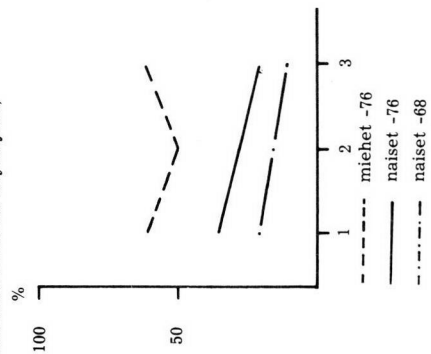
3 = leski, eronnut

Kuvio 4. Siviilisäätö ja alkoholin käyttö

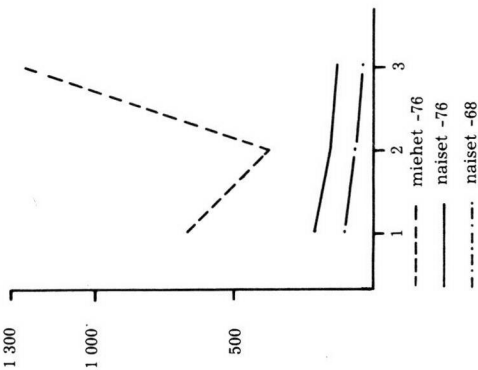
a) Alkoholin käyttäjät ja raittiit siviilisäädyn mukaisesti (käyttäjien prosenttiosuudet)

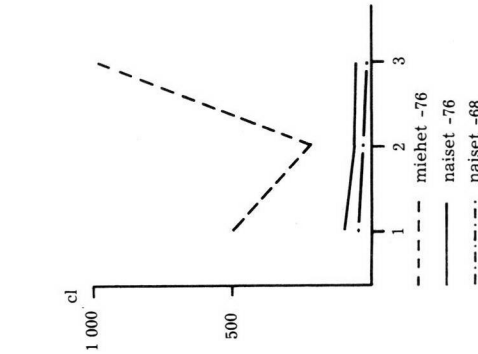
b) Alkoholin käytön säännöllisyys siviilisäädyn mukaisesti (säännöllisten käyttäjien prosenttiosuudet alkoholin käyttäjistä)

c) Arvioitu alkoholin vuosikulutusta siviilisäädyn mukaisesti (cl absoluuttista alkoholia käyttäjää kohti)

d) Humalakulutuksen määrä siviilisäädyn mukaisesti (cl absoluuttista alkoholia käyttäjää kohti)

Vailla merkitystä ei liene sekään, että kaupungeissa on enemmän anniskelu-paikkoja ja että ne ovat lyhyemmän matkan päässä kuin maaseudulla. Kaupungeissa on myös helpompi käyttää alkoholia ilman, että sukulaiset ja naapurit tietävät siitä. Ihmiset tuntevat toisiaan vähemmän eivätkä ole valmiita puuttumaan toistensa asioihin.

Muuttoliike maaseudulta kaupunkeihin on osaltaan muuttanut väestörakennetta niin, että maaseudun väestön keski-ikä on kohonnut, ja tämä on mahdollisesti heijastunut myös kulutukseen, alentaen maaseudun vuosikulutusta.

Yksin jääminen vähentää naisten juomista, mutta lisää miesten juomista

Vuonna 1968 oli naimattomien naisten alkoholin käyttö runsaampaa ja säännöllisempää kuin muiden naisten. Naimisissa olevat naiset taas käyttivät alkoholia säännöllisemmin ja runsaammin kuin leskinaiset ja eronneet naiset. Tutkittuna aikana olivat naiset luopuneet raittiudesta lähes yhtäläisesti siviilisäädystä riippumatta ja säännöllinen käyttö lisääntyi siten, että todetut erot vahvistuivat. Naisten alkoholin vuosi- ja humalakulutuksen sijaan lisääntyivät eniten naimattomilla, ja he käyttivätkin nyt yhä selkeämmin enemmän alkoholia kuin muut naiset (kuvio 4).

Sukupuolten välisten erojen mielenkiintoisin piirre on se, että kun naisista naimattomat erottuivat selvästi ryhmäksi, jonka alkoholin kulutus oli runsaampaa kuin muiden, erottuivat miehistä vastaavasti lesket ja eronneet. Ja kun leskinäisten ja eronneiden naisten kohdalla raittius oli yleisintä, oli päinvastoin leskimiesten ja eronneiden miesten raittius harvinaisinta. Edelleen kun naisista lesket ja eronneet olivat satunnaisimpia alkoholin käyttäjiä, he olivat miehistä säännöllisimpiä käyttäjiä. Naimisissa olevien miesten alkoholin käyttö taas oli selvästi vähäisempää kuin muiden miesten, mutta naimisissa olevien naisten ja leski- ja eronneiden naisten väliset erot

eivät olleet olennaiset.

On mahdollista, että eronneiden miesten alkoholin käyttö on avioeron syy tai avioero on juomisen syy. Naisiin tämä ei näytä pätevän. Avioeroissa jäävät lapset useimmiten naisille, joten eronneilla naisilla myös sosiaaliset ja taloudelliset mahdollisuudet juomiseen ovat vähäisemmät kuin miehillä. Leski- ja eronneille miehille ympäristö sallii reippaankin juomisen, ja juominen "suruun" ja yksinäisyyteen on hyväksyttyä. Leskinäisten ja eronneiden naisten elämän taas odotetaan olevan jopa "siveämpää" kuin kenenkään muun. Leskissä on myös vanhoja naisia enemmän kuin miehiä, joten ikä myös hieman selittää leskinäisten vähäistä alkoholin kulutusta.

Naimattomien naisten ja miesten runsasta alkoholin käyttöä selittää myös ikä, heidän ovat valtaosaltaan nuoria. Naimisissaolo hillitsee miesten juomista, naisten juomista lisäksi aiempi naimisissaolo. Vastuu perheestä ja vakiintuneet ihmissuhteet näyttävät tärkeiltä alkoholin käytön selittäjiltä.

Tulot vaikuttavat enemmän naisten kuin miesten alkoholin käyttöön

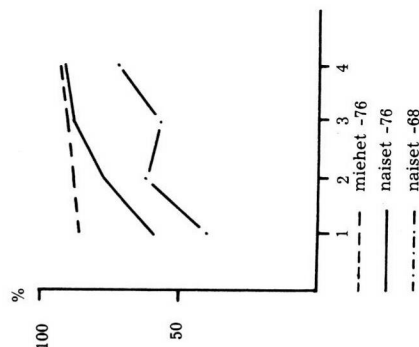
Naisten tulojen ja alkoholin käytön välinen yhteys on tutkittuna aikana vahvistunut. Alkoholin kulutus on lisääntynyt eniten ylimmissä tuloluokissa ja humalakulutus keskituloisilla. Alkoholin käyttäjien osuus ja vuosikulutus näyttivät nyt kasvavan tulojen lisääntyessä, ja myös säännöllinen käyttö oli sitä yleisempää, mitä suurituloisemmista oli kyse. Humalakulutus erotti keskituloiset naiset omaksi ryhmäkseen (kuvio 5).

Vuonna 1976 miesten tuloluokkien väliset erot olivat pienemmät ja epätasaisemmat kuin naisten. Miesten alkoholin käyttö oli tuloista riippumatta runsaampaa kuin naisten. Raittiudessa sen sijaan ylimpien tuloluokkien naisten ero miehiin nähden oli pieni.

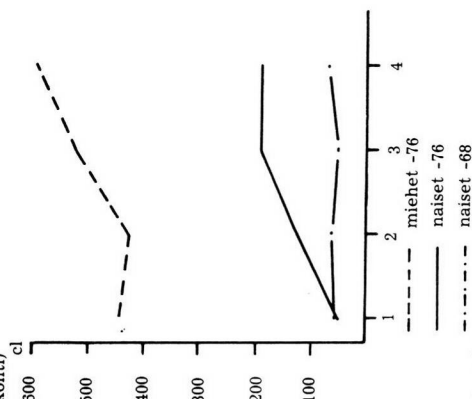
On mahdollista, että naisten osalta tulojen vaikutus juomiseen on aiempaa selvempi siksi, että naiset ovat lisänneet

Kuvio 5. Tulot ja alkoholin käyttö

a) Alkoholin käyttäjät ja raittiit tulojen mukaisesti (käyttäjien prosenttiosuudet)

c) Arvioitu alkoholin vuosikulutus tulojen mukaisesti (cl absoluuttista alkoholia käyttäjää kohti)

Luokitukset:

1 = v. 1968	0-399 mk ja v. 1976	0-929 mk
2 = v. 1968	400-599 mk ja v. 1976	930-1 549 mk
3 = v. 1968	600-999 mk ja v. 1976	1 550-2 169 mk
4 = v. 1968	1 000- mk ja v. 1976	2 170- mk

alkoholin käyttöön. Kun kulutetut määrät jäivät vallitsevien normien vuoksi yleisesti alhaisiksi, tulot eivät rajoittaneet juomista. Nyt tulot sen sijaan pienituloisten kohdalla rajoittavat juomista, mutta ylimmillä tulotasoilla antavat siihen mahdollisuuden.

Se, että keskituloisten naisten humalakäyttö on lisääntynyt eniten, sopii yhteen jo edellä esitettyjen seikkojen kanssa. Keskituloisista naisista varmastikin suuri osa on juuri keskiasteen koulutuksen saaneita ja nuoria, joiden humalakulutuksen on todettu lisääntyneen enemmän kuin muiden.

Raittius, käytön säännöllisyys ja määrä, humala

Kaikkien naisten alkoholin käyttö on tutkittuna aikana lisääntynyt, mutta se ilmenee hieman eri tavoin riippuen siitä, mihin alkoholin käytön piirteeseen huomio kohdistetaan. Raittiudesta ovat luo-

puneet varsinkin maaseudun ja vain peruskoulutuksen saaneet naiset eli ne, jotka ovat olleet perinteisesti raittiimpia ja ovat sitä edelleen tapahtuneesta huolimatta. Alkoholin vuosikulutus taas on lisääntynyt eniten niissä ryhmissä, joissa kulutus jo aikaisemmin on ollut runsaampaa kuin naisten kulutus keskimäärin, eli nuorilla, naimattomilla, suurten kaupunkien ja ylimpien tuloluokkien naisilla. Runsaimmin alkoholia käyttävät naiset näyttävät käyttävän sitä myös säännöllisimmin. Nuorimpien ikäryhmien naisten, keskitason koulutuksen saaneiden, keskituloisten ja kaupungistuneimpien asuinpaikkojen naisten humalakulutus on lisääntynyt eniten ja on runsaampaa kuin naisten humalakulutus keskimäärin.

Miestenkin alkoholin käyttö on tänä aikana lisääntynyt, silti sukupuolten välinen alkoholin käytön ero on kaventunut. Vaikkakaan naisten alkoholin kulutus ei ole yltänyt lähellekään miesten kulutustasoa, ylimmän koulutustason naisten,

suurten kaupunkien ja ylimpien tuloluokkien naisten raittiuden ero miehiin nähden on joko hyvin pieni tai se on kadonnut.

Miehet ovat jo aikaisemmin yleisesti luopuneet raittiudesta, kun taas naisten raittiuden vähentyminen on tapahtunut vasta viime vuosikymmeninä. Tänä aikana naisten alkoholin käyttöön on alettu suhtautua aiempaa sallivammin. Miesten alkoholin käyttö on ollut aina sallittua. Naiset ovat alkaneet omaksua uusia juomatapoja ja -malleja sen mukaan, mikä on hyväksyttyä ja muodikasta. Näyttää siltä, että olosuhteissa tapahtuvat muutokset heijastuvat nimenomaan naisten alkoholin käyttöön, kun taas miehet noudattavat totuttuja tapoja olosuhteista riippumatta. Eiväthän miehet lopettaneet juomistaan kieltoain tai sodankaan aikana, ja jos alkoholia ei ole ollut saatavissa, he ovat valmistaneet sitä itse. Ravintolapalvelujen määrä, matkat Alkoon, muoti tai ympäristön suhtautuminen eivät ilmeisesti vaikuta niinkään miesten kuin naisten juomiseen. Miesten alkoholin käytön yhdenmukaisuuden aste on suurempi kuin naisten. Aikojen kuluessa, perinteiden myötä miesten juominen on yhdenmukaistunut, mutta naisten juomistavat ovat vasta muovautumassa.

Syiden pohdintaa

Lisääntyneen alkoholin käytön syiksi on mainittu ennen kaikkea yhteiskunnan rakennemuutos, taloudellinen kasvu, lisääntynyt vapaa-aika ja alkoholilainsäädännön liberalisoiminen. Teollistuminen ja kaupungistuminen ovat muuttaneet ihmisten elintapoja, ja mm. ihmisten väliset vuorovaikutussuhteet ovat lisääntyneet. Samalla ihmissuhteet ovat kuitenkin tulleet paljolti persoonattomiksi. Niiden "hoitoon" tarvitaan erilaisia organisaatioita, harrastuksia ja myös ravintoiloita. Lisääntynyt vapaa-aika ja parantunut elintaso ovat lisänneet myös mahdollisuuksia käyttää alkoholia. Yhteiskunnallinen muutos on toisin sanoen luonut käytön lisääntymisen syitä ja alkoholi-

lainsäädännön liberalisoiminen on osaltaan antanut mahdollisuuksia kulutuksen kasvuun. On myös muistettava, että tiedotusvälineet — elokuvat, televisio, lehdistö ja tietynlainen kirjallisuus — välittävät tietoa erilaisista alkoholinkäyttötavoista. Tiedotusvälineet tekevät alkoholista joka ajan, paikan ja seuran juoman (vrt. Mäkelä & Österberg 1975; Simpura 1978 a; Sulkunen 1979).

Tiedotusvälineillä saattaa olla huomattavakin vaikutus naisten muuttuviin tapoihin. Useiden, erityisesti maaseudun, naisten alkoholiasenteet ovat olleet kielteisiä. Miesten juomatavat eivät ole myöskään houkutelleet naisia alkoholin käyttöön, eikä heille ole samanlaista käyttöä sallittukaan (vrt. Holmila 1979). Tiedotusvälineet ovat esittäneet myönteisen alkoholinkäyttötavan ja tarjonneet hyväksyttävän mallin, joka monilta on puuttunut. Kun televisio on kyennyt vaikuttamaan suomalaisen olohuoneen ilmeeseen, niin miksei myös tapoihin, joita näissä huoneissa noudatetaan.

Muoti-ilmiöt eivät näyttävyystään huolimatta kykene yksinään aiheuttamaan ratkaisevaa murrosta. Tarvitaan muutoksia elinolosuhteissa, ennen kuin pitkäaikaisiin perinteisiin pohjautuvat tavat muuttuvat. Naisten alkoholin käytössä tapahtuneiden suurten muutosten ja muuttuvien tapojen ymmärtämiseksi on hahmotettava naisen yhteiskunnallista asemaa. Tätä kautta voidaan saada käsitys niistä mekanismeista, joilla yhteiskunnan muutokset välittyvät juomatapoihin.

Naisen yhteiskunnallista asemaa on suomalaisessa tutkimuksessa määritetty yhteydessä yhteiskunnan kehityshistoriaan, naisen asemaan työssä, kotona, koulutuksessa ja politiikassa (ks. esim. Toikka 1974; Haavio-Mannila & Sokolowska 1978). Naisen yhteiskunnallisen aseman ja elämäntapojen kannalta ehkä keskeisintä on naisten palkkatyö, joka on merkinnyt toimintakentän laajentumista kodin ulkopuolelle (ks. Jallinoja 1980). Naisten palkkatyö edistää heidän yhteiskunnallista aktivoitumistaan. Perhe sitoo

naisen yhä lyhyemmäksi aikaa kotiin, koska lapsiluku vähenee ansiotyön myötä. Naiset ovat myös vanhempia kuin aikaisemmin synnyttäessään ensimmäisen lapsensa. Tämä on johtanut siihen, että nainen voi kouluttaa itseään pidemmälle kuin aikaisemmin ja vakiinnuttaa asemansa työelämässä, ennen kuin perheen asettamat velvoitteet alkavat viedä osansa. Naisilla on toisin sanoen yhä parempi mahdollisuus osallistua kaikkeen yhteiskunnalliseen elämään, ja he voivat hankkia vaikutteita, jotka saattavat edistää naisten ja miesten elämäntapojen samankaltaistumista.

Suomessa naisten työssäkäynti on ollut ja on yhä hyvin yleistä. Kansainvälinen vertailu osoittaa, että vain eräissä sosialistisissa maissa naisten työssäkäynti on yleisempää kuin Suomessa. Työssä kodin ulkopuolella käyvät entistä enemmän myös perheenäidit (ks. Toikka 1974; Jallinoja 1980, 230—232). Myös naisten ammatillinen järjestäytyminen kasvoi nopeasti 1960-luvun lopulta 1970-luvun puoliväliin. Esimerkiksi Suomen suurimman ammatillisen järjestön, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön, jäsenistöstä oli vuonna 1969 naisia 30 % ja vuonna 1976 runsaat 40 % (Valkonen 1979, 136—137). Naisten yhteiskunnallinen aktivoituminen näkyy myös siinä, että naisten ja miesten äänestysaktiivisuudessa ei 1960-luvun puolenvälin jälkeen juuri ollut eroa. Naisten osuus kansanedustajista lisääntyi. Kansanedustajista oli vuonna 1966 naisia 16,5 % ja vuonna 1975 heitä oli 23 % (Haavio-Mannila & Sokolowska 1978, 207; Jallinoja 1980, 244).

Naisten suuntautuminen kodista kodin ulkopuolelle on merkinnyt naisten lisääntyvää taloudellista ja henkistä itsenäistymistä. Samalla se on merkinnyt sitä, että naisiin on alkanut kohdistua samanlaisia paineita kuin miehiin ja lisäksi keskenään ristiriitaisia paineita. Kotityö ja lapset ovat jääneet yleisesti ottaen vielä naisten harteille muun työn lisäksi, joten naisen on ammatissa toimiessaan tasapainoteltava ammatin, kotityön ja lasten kasvattamisen välillä.

Keskustelu naisen ja miehen elämäntapojen erilaisuudesta ja sukupuolirooleista pohjautuu perinteiseen sukupuolten väliseen työnjakoon. Nainen on nähty lähinnä ekspressiivisessä roolissa, perheen sisäisten suhteiden hoitajana, ja mies puolestaan instrumentaalisessa roolissa, ankkuroiduneena pääasiassa ammattiin (ks. Parsons 1955).

Sukupuolirooleihin pohjautuvia eroja on käytetty keskusteluissa ja lehtikirjoituksissa myös selittämään naisten ja miesten alkoholin käytön erilaisuutta. On sanottu, että naisten ei tarvitse juoda alkoholia, koska he ovat tottuneet roolinsa mukaisesti ilmaisemaan ja hoitamaan tunneasiat. Miehet taas tarvitsevat alkoholia rohkaistuaakseen olemaan helliä ja tunteellisia sen jälkeen, kun työelämä on tukahduttanut luonnollista tunne-elämää.

Nyt voitaisiin siis olettaa, että kun naiset toimivat perinteisillä ”miesten alueilla”, he myös noudattavat samanlaisia käyttäytymismalleja kuin miehet ja alkavat juodakin kuten miehet. Naisten ja miesten käyttäytymismallien samankaltaistumista työssäkäynnin seurauksena on vaikea osoittaa oikeaksi tai vääräksi siitä huolimatta, että naisten alkoholin käyttö on lisääntynyt juuri sinä aikana, kun naiset ovat aktivoituneet kodin ulkopuolella. Naisten työssäkäynti ja suuntautuminen kodin ulkopuolelle ei näytä johtaneen sukupuolten väliseen ”tasa-arvoon” alkoholin käytössä. Miehet juovat edelleen huomattavasti enemmän ja rajummin kuin naiset, vaikka pientä tasoittumista onkin tapahtunut.

Naisten työssäkäynti ei ole myöskään johtanut siihen, että naiset purkaisivat työpaineita juomalla alkoholia heti maanantaista lähtien enenevästi kohti viikonloppua kuten miehet, vaan heidän juomisensa keskittyy lähinnä viikonloppuun. Naisten juominen on myös sosiaalisempaa kuin miesten, sillä he juovat yksinään kaksi kertaa harvemmin kuin miehet. Naiset valikoivat juomispaikkansakin tarkemmin kuin miehet. Naiset juovat tuskin koskaan muualla kuin omassa tai

toisen kodissa ja ravintoloissa ja baareissa, kun miehet taas nautiskelevat alkoholia esim. saunassa, työpaikalla ja ulkosalla. Tiedot alkoholinkäyttötilanteista kaiken kaikkiaan näyttävät osoittavan, että on yhä olemassa naisellinen tapa käyttää alkoholia lähinnä vain tietyissä tilanteissa (Simpura 1978 b; Ylälahti 1980).

Yhteyksiä naisten palkkatyön ja alkoholin käytön välillä varmasti on olemassa. Naisten palkkatyö on antanut esim. taloudellisia mahdollisuuksia alkoholin käyttöön. Saatujen tulosten mukaan näytti siltä, että pienet tulot rajoittavat naisten juomista ja suuret tulot antavat siihen mahdollisuuden. Toimiminen kodin ulkopuolella myös lisää kontakteja muihin ihmisiin ja mahdollisesti myös tilaisuuksia alkoholin käyttöön. Palkkatyössä olevien ja muiden naisten väliset alkoholin käytön erot saattavat heijastua myös asuinpaikan mukaisen tarkastelun tuloksiin. Suurissa kaupungeissa naisten palkkatyö on yleisempää kuin maaseudulla, ja kaupunkilaisnaisten alkoholin kulutus on tutkittuna aikana lisääntynyt enemmän kuin maaseudun naisten, ja myös näiden ryhmien välinen käytön ero on kasvanut entisestään (vrt. Jallinoja 1980).

Perheiden lapsiluku on vähentynyt (ks. esim. STV 1972, taulukko 42; STV 1978, taulukko 45), ja mitä vähemmän on lapsia, sitä lyhyemmäksi ajaksi nainen on sidoksissa perheeseen. On mahdollista, että myös perheen sisäiset vastuusuhteet ovat muuttuneet. Aikaisemmin vanhemmat sisarukset ja etenkin tytöt joutuivat huolehtimaan nuoremmistaan. Nyt tilanne on paljolti muuttunut, eivätkä sisarukset ole hoitovastuussa toisistaan. Samalla tyttöjen ja poikien asema perheessä on samankaltaistunut.

Tätä seikkaa sivuaa Tom Nilsson selvittäessään näkökantoja naisten alkoholin kulutuksesta (Nilsson 1977). Hänen mukaansa nuorilla naisilla on nykyään erilaiset tulevaisuuden odotukset kuin aikaisemmin. Heitä kohdallaan — kuten poikia — nyt enemmän yksilöinä, ja heiltä odotetaan opinnäytteitä ja ammattiuraa, mikä ei aikaisemmin ollut kovin tavallis-

ta. Tämä saattaa johtaa samankaltaisuuksiin tyttöjen ja poikien kesken myös muilla alueilla, esim. alkoholin käytössä. Koulutuksesta saadut tiedot viittaavat tyttöjen ja poikien aseman samankaltaistumiseen. Tyttöjen osuus sekä oppikoululaisista että ylioppilastutkinnon suorittaneista on ollut 1950-luvulta lähtien suurempi kuin poikien. Korkeakouluihin ei tyttöjä kuitenkaan siirtynyt läheskään samassa suhteessa kuin poikia. 1960- ja 1970-luvulla sen sijaan naisten osuus korkeakouluopiskelijoista oli lähes sama kuin miesten (ks. Jallinoja 1980, 247—249).

Naisten aseman ja alkoholin käytön välillä on vaikea osoittaa olevan suoria yhteyksiä. On kuitenkin syytä olettaa, että juuri naisen toimintakentän laajentuminen ja muuttuneet perheolosuhteet heijastuvat hänen elintapoihinsa ja suovat entistä enemmän myös mahdollisuuksia alkoholin käyttöön.

Naisten lisääntyneen alkoholin käytön seurauksia on vaikea tarkoin ennakoida. Tähän asti esimerkiksi naisten alkoholin käytöstä aiheutuneet haitat ovat olleet enimmäkseen riitoja ja pieniä omaisuusvahinkoja. Alkoholin suurkuluttajia, joilla alkoholin vuotuinen kulutus on yli 1 000 cl (absoluuttista alkoholia), oli vuonna 1976 naisista yksi viidestäkymmenestä ja miehistä yksi kymmenestä (Simpura 1978 a, 94—106).

Jos naisten alkoholin käyttö lisääntyy, on odotettavissa, että myös haitat heidän kohdallaan lisääntyvät ja vakavoituvat ja että suurkuluttajien määrä kasvaa. Vastuu lapsista on pääasiassa edelleen naisilla, ja tällöin myös naisten alkoholin käytöstä aiheutuvat haitat koskettavat kipeimmin juuri lapsia. Voidaan olettaa, että naisten runsaan alkoholin käytön seuraukset muodostuvat sosiaalisesti jopa vakavammiksi kuin miesten juomisen seuraukset.

Valtaosa suomalaisista käyttää alkoholia hyvin vähän tai kohtuullisesti. Luultavasti naisten alkoholin käytön marginaali on vielä toistaiseksi suurempi kuin miesten: Naiset voivat lisätä alkoholin käyttöään enemmän kuin miehet, ennen kuin

käyttö muuttuu ongelmakäytöksi.

Alkoholin kulutus ei välttämättä koko ajan kasva, vaan kasvu saattaa pysähtyä ja kulutus jopa vähentyä, kuten on parina viime vuotena tapahtunutkin (Oy Alko Ab:n hallintoneuvoston kertomus 1979, 10). Mistä tahansa seikoista nämä muutamien vuosien sisällä tapahtuvat kulutuksen vaihtelut johtuvatkin, on ilmeistä, että naisten ja miesten aseman samankaltaistuminen tulee kaventamaan sukupuolten välisiä alkoholin käytön eroja. Nuorten voimakkaasti lisääntynyt alkoholin käyttö ja heidän käyttötilanteissaan tapahtunut sukupuolten välinen lähentyminen ennakoivat tällaista kehitystä.

Kirjallisuus

Ahlström, Salme: Nuorten juomatapojen kehityspiirteitä. Alkoholipolitiikka 44 (3): 111—122, 1979

Allardt, Erik: Drinking norms and drinking habits. Reprint from Drinking and drinkers. The Finnish Foundation for Alcohol Studies Vol. 6. Helsinki 1957

Haavio-Mannila, Elina & Sokolowska, Magdalena: Social position of women. In: Allardt, Erik & Wesolowski, Wlodzimierz (eds.): Social structure and change. Finland and Poland: comparative perspective. Warszawa 1978

Holmila, Marja: Maalaiskylän asukkaat ja alkoholi. Tutkimus alkoholin liittymisestä erään maalaiskylän asukkaiden elämäntapaan. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 127. Helsinki 1979

Jallinoja, Riitta: Miehet ja naiset. Teoksessa: Valkonen, Tapani & Alapuro, Risto & Alestalo, Matti & Jallinoja, Riitta & Sandlund, Tom (toim.): Suomalaiset. Yhteiskunnan rakenne teollistumisen aikana. Juva 1980

Kiviranta, Pekka: Naisten alkoholismi. A-klinikkasäätiön julkaisu 6. Kouvola 1976

Kuusi, Pekka: Suomen viinapulma Gallup-tutkimuksen valossa. Helsinki 1948

Kuusi, Pekka: Alkoholijuomien käyttö maaseudulla. Kokeellinen tutkimus alkoholijuomien käytöstä eräissä maalaiskunnissa ja kauppaloissa. Helsinki 1956

Nilsson, Tom: Några synpunkter på den ökade kvinnliga alkoholkonsumtionen. I: Kvinnor och alkohol. Rapport från Nordiska nämndens för alkoholforskning seminarium i Stockholm den 11—13 maj 1977. Stockholm 1977

Mäkelä, Klaus: Alkoholinkulutuksen mittaaminen. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 36. Helsinki 1969

Mäkelä, Klaus: Measuring the consumption of alcohol in the 1968—1969 alcohol consumption study. Helsinki 1971

Mäkelä, Klaus: Väestön alkoholinkäyttö vuosina 1968, 1969 ja 1972. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 63. Helsinki 1973

Mäkelä, Klaus & Österberg, Esa: Olut viinamaassa. Alkoholipolitiikka 40 (6): 255—267, 1975

Oy Alko Ab:n hallintoneuvoston kertomus alkoholilojen kehityksestä vuonna 1979. Helsinki 1980

Parsons, Talcott & Bales, Robert: Family, socialization and interaction process. Illinois 1955

Simpura, Jussi: Juomatapatutkimus -76:n tutkimusaineisto. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 107. Helsinki 1977

Simpura, Jussi: Suomalaisten juomatavat vuosina 1969 ja 1976. Kulutetut alkoholimäärät ja alkoholin ongelmakäyttö. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 114. Helsinki 1978. 1978 a

Simpura, Jussi: Suomalaisten juomatavat vuosina 1969 ja 1976. Juomiskertojen lukumäärä ja ominaisuudet. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 120. Helsinki 1978. 1978 b

Sulkunen, Pekka: Abstainers in Finland 1949—1976. A study in social and cultural transition. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 133. Helsinki 1979

Suomen tilastollinen vuosikirja 1972.
Tilastokeskus. Helsinki 1973 (STV)

Suomen tilastollinen vuosikirja 1978.
Tilastokeskus. Helsinki 1979 (STV)

Toikka, Marja-Liisa: Naisen yhteiskunnallisesta asemasta. Sosiologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto 1974

Valkonen, Marjaana: Eheyttäen 1970-luvulle. Teoksessa: Ala-Kapee, Pirjo & Valkonen, Marjaana & Österberg, Pirkko (toim.): Nainen SAK:laisessa ammattiyhdistysliikkeessä. Jyväskylä 1979

Ylälahti, Eeva-Liisa: Naisten alkoholin käytön muutoksista 1970-luvulla. Sosiologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto 1980.

Liitetaulukko 1. Kuvioiden 1—2 pohjana olevat N:n arvot

	ikäryhmät			
	15—24	25—34	35—54	55—69
Kuvio 1 a				
miehet -76	287	294	525	287
naiset -76	303	287	482	370
naiset -68	95	85	163	109
Kuvio 1 b				
miehet -76	309	238	484	240
naiset -76	312	233	394	211
naiset -68	71	55	89	42
Kuvio 1 c &				
Kuvio 1 d				
miehet -76	308	238	484	237
naiset -76	311	233	394	211
naiset -68	69	55	89	42
	koulutus			
	perusaste	keskiaste	yläaste	
Kuvio 2 a				
miehet -76	914	377	102	
naiset -76	974	375	88	
naiset -68	337	92	24	
Kuvio 2 b				
miehet -76	817	357	97	
naiset -76	737	329	83	
naiset -68	155	82	20	
Kuvio 2 c &				
Kuvio 2 d				
miehet -76	815	355	97	
naiset -76	736	329	83	
naiset -68	153	82	20	

Liitetaulukko 2. Kuvioiden 3—5 pohjana olevat N:n arvot

	asuinpaikka			
	suuret kaupungit	kaupungistuneet kunnat	maaseutu	
Kuvio 3 a				
miehet -76	442	474	477	
naiset -76	491	525	426	
naiset -68	158	139	150	
Kuvio 3 b				
miehet -76	406	426	439	
naiset -76	427	421	302	
naiset -68	113	82	58	
Kuvio 3 c &				
Kuvio 3 d				
miehet -76	405	425	437	
naiset -76	427	421	301	
naiset -68	113	80	58	
	siviilisääty			
	naimaton	naimisissa	leski, eronnut	
Kuvio 4 a				
miehet -76	394	923	75	
naiset -76	348	855	239	
naiset -68	108	252	93	
Kuvio 4 b				
miehet -76	359	840	71	
naiset -76	285	698	167	
naiset -68	65	147	45	
Kuvio 4 c &				
Kuvio 4 d				
miehet -76	358	838	70	
naiset -76	285	697	167	
naiset -68	63	147	45	
	tulot ¹			
	1	2	3	4
Kuvio 5 a				
miehet -76	285	302	309	399
naiset -76	338	332	317	343
naiset -68	120	84	114	83
Kuvio 5 b				
miehet -76	246	268	284	384
naiset -76	200	250	279	319
naiset -68	47	52	65	62
Kuvio 5 c &				
Kuvio 5 d				
miehet -76	245	268	284	382
naiset -76	200	249	279	319
naiset -68	45	52	65	62
¹ 1 = v. 1968	0—399 mk ja v. 1976		0—	929 mk
2 = v. 1968	400—599 mk ja v. 1976		930—1	549 mk
3 = v. 1968	600—999 mk ja v. 1976		1 550—2	169 mk
4 = v. 1968	1 000—		mk ja v. 1976	2 170—
				mk

Eeva-Liisa Ylälahti: Naisten alkoholin käytön muutoksista 1970-luvulla (Changes in women's alcohol use in 1970s in Finland)

Data on the use of alcoholic beverages by women in Finland are today scant. Until the last few decades, research mainly concerned men. Justification for this is that women drink very little, and no reason exists to conduct research on almost nothing. The 1976 study of drinking habits revealed in examining the period from the end of the 1960s into the 1970s that women in particular are no longer abstinent. This article investigates the changes in the use of alcohol by women by population group and the differences in drinking between women and men employing basic material from the Social Research Institute of Alcohol Studies from the 1968–1969 consumption study and the 1976 study of drinking habits.

All women have increased their use of alcohol during the period studied, but with slight differences in manifestation depending on the feature emphasized in drinking. Particularly women in rural areas and only with a basic-level education have begun to drink more, or those who traditionally have been among the most abstinent, which they remain in spite of the growth in their consumption of alcohol. The annual consumption of alcohol has increased the most in those groups of women whose consumption already exceeded the average figure for women. These were young, unmarried women in

large cities and in the highest income classes. Women who drink the most also seem to do so the most regularly. The consumption of alcohol resulting in intoxication has increased the most among women in younger age groups, with medium-level education and income and living in the most urbanized localities, and is higher than that for women on the average.

The use of alcohol by men has also increased during the study period. Nevertheless, the difference in drinking levels has narrowed. Although consumption by women is far below that by men, the difference in consumption between women with the highest level of education, living in large cities and having the highest income and men is either minor or has disappeared.

Reasons for increased drinking primarily are an altered social structure, economic growth, more leisure-time and the more liberal alcohol legislation. The media have also created a positive picture of drinking. The media may have had a considerable impact on the changing habits of women by positively presenting drinking and providing an accepted model previously lacking. This does not, however, adequately explain the change which has occurred. Living conditions must also change before the habits based on traditions alter. The results obtained have been therefore examined in relation to the changes occurring in the living conditions for women and the discussion of their social position.

Alkoholipolitiikka Vol. 46: 3–16, 1981